

Sygn. akt IV U 3/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Tomasz Madej
Protokolant:	sekr. sądowy Dominika Orzepowska

po rozpoznaniu w dniu 14 marca 2017 r. w Olsztynie

sprawy E. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o wysokość renty rodzinnej

na skutek odwołania E. P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 8 listopada 2016 r. nr (...)

z dnia 13 grudnia 2016 r. nr (...)

o d d a l a o d w o ł a n i a

SSO Tomasz Madej

Sygn. akt: IV U 3/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 8 listopada 2016 r., znak: (...) przeliczył E. P. od 1 września 2016 r. rentę rodzinną po zmarłym w dniu 9 września 2015 r. mężu B. P.. Do obliczenia emerytury B. P. organ przyjął kwotę składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zaewidencjonowanych na koncie zmarłego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym nastąpił jego zgon. Wysokość świadczenia organ wyliczył zgodnie z art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Ponieważ renta rodzinna dla jednej osoby uprawnionej wynosi 85% świadczenia osoby zmarłej, pozwany ustalił, że świadczenie wnioskodawczyni stanowi kwota 2.101,76 zł.

Od powyższej decyzji ubezpieczona złożyła odwołanie, wnosząc o jej zmianę i przeliczenie wysokości renty rodzinnej z uwzględnieniem rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach oraz przyznanie tak wyliczonego świadczenia od 1 września 2015 r., to jest od miesiąca, w którym został złożony wniosek o rentę rodzinną. Pełnomocnik odwołującej argumentował, że podstawą żądania jest wyrok tut. Sądu Okręgowego z dnia 4 lipca 2016 r. w sprawie o sygn. akt

IV U 2278/15 przyznający skarżącej prawo do niezrealizowanego świadczenia, to jest emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, należnego jej mężowi B. P. za okres od 1 marca 2015 r. do dnia 15 kwietnia 2015 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu Zakład wskazał, że wydana decyzja jest prawidłowa, gdyż wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia w związku z uzyskaniem przez zmarłego B. P. prawa do wcześniejszej emerytury z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, został złożony w dniu 28 września 2016 r. Organ rentowy zasadnie więc, w myśl art. 133 ust. 1 wskazanej ustawy, od dnia 1 września 2016 r., to jest od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożono wniosek, przeliczył rentę rodzinną E. P..

Decyzją z dnia 13 grudnia 2016 r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił E. P. prawa do rekompensaty.

Od powyższej decyzji E. P. również złożyła odwołanie. W uzasadnieniu odwołania pełnomocnik skarżącej podniósł, że wydaną decyzją błędnie wyliczono wysokość świadczenia, gdyż pozwany nie doliczył rekompensaty za okres, za który zmarły nie pobierał świadczenia.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych domagał się oddalenia odwołania. Pozwany wskazał, że w świetle art. 21 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie było podstaw do przyznania rekompensaty. Wnioskodawczyni ma bowiem obliczoną rentę rodzinną na podstawie art. 184 cyt. ustawy, to jest wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach. Zakład wyjaśnił, że prawo do nierealizowanego świadczenia, to jest emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach należnej zmarłemu B. P. za okres od 1 marca 2015 r. do 15 kwietnia 2015 r. zostało przyznane wnioskodawczyni wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 4 lipca 2016 r., w sprawie IV U 2278/15.

Na rozprawie w dniu 14 marca 2017 r. Sąd postanowił połączyć do łącznego rozpoznania sprawy o sygn. akt IV U 3/17 oraz IV U 159/17 i prowadzić je wspólnie pod sygn. akt: IV U 3/17.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Mąż wnioskodawczyni B. P., ur. (...) złożył do ZUS w dniu 19 marca 2015 r. wniosek o emeryturę z art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W odpowiedzi organ decyzją z dnia 9 kwietnia 2015 r. odmówił mu prawa do wnioskowanego świadczenia z uwagi na nieudokumentowany okres pracy w szczególnych warunkach w wymaganym wymiarze 15 lat. Jednocześnie podjął z urzędu postępowanie o przyznanie emerytury z art. 24 ustawy, to jest z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego. W konsekwencji decyzją z dnia 17 kwietnia 2015 r. przyznał mu prawo do emerytury z art. 24 cyt. ustawy, która wyniosła 2.418,57 zł.

(dowód: decyzja odmowna- k- 14, decyzja przyznająca emeryturę – k -15, plik-I akt ZUS.)

Od decyzji z dnia 9 kwietnia 2015 r. odmawiającej prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach B. P. wniósł odwołanie do sądu. W toku postępowania odwoławczego przed tut. Sądem Okręgowym, w sprawie o sygn. akt IV U 2278/15, wnioskodawca zmarł w dniu 9 września 2015 r. Postępowanie sądowe wywołane tym odwołaniem było kontynuowane, z udziałem jego następcy prawnego, żony E. P..

Wyrokiem z dnia 4 lipca 2015 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 9 kwietnia 2015 r. i przyznał E. P. prawo do niezrealizowanego świadczenia, tj. emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, należnego jej mężowi B. P. za okres od 1 marca 2015 r. do dnia 15 kwietnia 2015 r.

(dowód: akta sprawy tut. Sądu Okręgowego w sprawie IV U 2278/15.)

Na skutek wniosku E. P. z dnia 17 września 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 16 października 2015 r., przyznał ubezpieczonej prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu.

Wówczas to do obliczenia emerytury B. P. organ przyjął kwotę składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zaewidencjonowanych na koncie zmarłego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym nastąpił jego zgon. Wysokość świadczenia organ wyliczył zgodnie z art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Renta rodzinna dla jednej osoby uprawnionej stanowi 85% świadczenia osoby zmarłej, pozwany ustalił więc, że renta rodzinna wnioskodawczyni wynosi 2.056,07 zł.

(dowód : decyzja przyznająca prawo do renty rodzinnej – k – 41, plik-II akt ZUS.)

Pismem z dnia 28 września 2016 r. E. P. wystąpiła z wnioskiem o ponowne ustalenie wysokości renty rodzinnej po zmarłym mężu. W odpowiedzi organ w dniu 8 listopada 2016 r. wydał decyzję, zaskarżoną w sprawie, którą przeliczył skarżącej od dnia 1 września 2016 r. rentę rodzinną. Podstawę obliczenia emerytury zmarłego stanowiła kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zaewidencjonowanych na koncie zmarłego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, w którym nastąpił jego zgon. Emeryturę stanowi podstawa jej obliczenia podzielona przez średnie dalsze trwanie życia odpowiadające wiekowi przejścia na emeryturę osób w wieku równym wiekowi osoby zmarłej. Wylicza wysokość emerytury zmarłego B. P. wyniosła 2.466,74 zł. Ponieważ renta rodzinna dla jednej osoby uprawnionej stanowi 85% świadczenia osoby zmarłej, pozwany ustalił, że renta rodzinna E. P. wynosi 2.101,76 zł (czyli 2.466,74 zł x 85%).

(dowód: zaskarżona decyzja z dnia 8 listopada 2015 r. – k -57, plik –I akt ZUS.)

Jednocześnie decyzją z dnia 7 października 2016 r. organ rentowy wykonał powyższy wyrok Sądu Okręgowego z dnia 4 lipca 2016 r. i przyznał E. P. prawo do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym B. P..

(decyzja z dnia 7 października 2016 r. – k – 113, plik –I akt ZUS.)

E. P. złożyła odwołanie od powyższej decyzji. Organ rentowy w piśmie z dnia 6 grudnia 2016 r. poinformował skarżącą, że zostało ono potraktowane jako wniosek o prawo do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach wykonywanej przez zmarłego B. P. i przekazane do rozpoznania wydziałowi merytorycznemu. Wskazał, że w tym zakresie zostanie wydana nowa decyzja.

Decyzją z dnia 13 grudnia 2016 r., zaskarżoną w niniejszej sprawie, Zakład odmówił wnioskodawczyni prawa do rekompensaty.

(dowód: decyzja z dnia 13 grudnia 2016 r., k - 119, plik –I akt ZUS.)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołania skarżącej nie zasługiwały na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.Dz.U.2016.889 ze zm.), renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń.

Renta rodzinna wynosi dla jednej osoby uprawnionej - 85% świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu (art. 73 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy).

Z kolei zgodnie z art. 133 ust. 1 cyt. ustawy, w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu.

Natomiast zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j.Dz.U.2017.664), rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 21 ust. 2).

E. P. odwołała się od decyzji ZUS z dnia 8 listopada 2016 r., którą pozwany od dnia 1 września 2016 r. dokonał przeliczenia wypłacanej jej po zmarłym mężu renty rodzinnej. Domagała się, aby do obliczenia świadczenia została uwzględniona rekompensata z tytułu pracy w szczególnych warunkach, czego organ rentowy nie uczynił, wydając decyzję z dnia 13 grudnia 2016 r., od której wnioskodawczyni również wniosła odwołanie. Skarżąca konsekwentnie żądała prawa do rekompensaty przy wyliczeniu emerytury stanowiącej podstawę obliczenia wysokości jej renty rodzinnej po zmarłym mężu. Ponadto, przeliczenie świadczenia miało nastąpić od dnia 1 września 2015 r., to jest od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożono wniosek o rentę rodzinną, a nie od 1 września 2016 r.

W ocenie Sądu Okręgowego, brak było podstaw do zmiany zaskarżonych decyzji.

W myśl generalnej zasady - renta rodzinna stanowi odpowiedni procent świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu. Wysokość tego procentu uzależniona jest od liczby osób uprawnionych. Jeśli do renty rodzinnej uprawniona jest wyłącznie jedna osoba, to otrzyma 85% świadczenia przysługującego zmarłemu.

W świetle art. 65 ust. 1 oraz art. 73 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy, wdowa może zatem żądać (jako renty rodzinnej po zmarłym mężu) odpowiedniej części świadczenia, do którego nabył prawo jej mąż. Podkreślić należy, że B. P. miał przyznaną emeryturę z art. 24 ustawy emerytalnej z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego.

Zdaniem Sądu orzekającego, pozwany zaskarżoną decyzją z dnia 8 listopada 2016 r., prawidłowo przeliczył rentę rodzinną skarżącej. Wysokość tego świadczenia została bowiem wyliczona jako pochodna emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach B. P., do której także przysługiwało mu prawo, na co wskazuje wyrok Sądu Okręgowego z dnia 4 lipca 2016 r., w sprawie IV U 2278/15. Emerytura z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach jest świadczeniem wyższym, niż emerytura przyznana na podstawie art. 24, co sprawia, że wyliczona jako jej pochodna renta rodzinna wnioskodawczyni – jest wyższa od dotychczas pobieranej.

Ponieważ wniosek o ponowne ustalenie wysokości renty rodzinnej wpłynął do ZUS w dniu 28 września 2016 r., organ rentowy prawidłowo w myśl art. 133 ust. 1 pkt 1 przeliczył świadczenie wnioskodawczyni od 1 września 2016 r.

Pozwany również zasadnie decyzją z dnia 13 grudnia 2016 r., odmówił skarżącej prawa do rekompensaty. Przyjęcie bowiem do wyliczenia renty rodzinnej, odpowiedniej części (85%) emerytury z art. 184 cyt. ustawy, w świetle art. 21 ust. 2 cyt. ustawy pomostowej, wyklucza przyznanie prawa do rekompensaty.

Konsekwencją powyższego przepisu ustawodawca pozbawił rekompensaty tych pracowników, którzy nabyli prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Rekompensata jest swoistym odszkodowaniem, które przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W orzecznictwie sądowym wskazuje się, że „[...] rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Przepis ust. 2 art. 21 cyt. ustawy stanowi z kolei, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Celem

rekompensaty jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Jego realizacja polega na zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 31 marca 2016 r., III AUa 1899/15, LEX nr 2044406, por. też uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 17 grudnia 2015, III AUa 717/15, LEX nr 1964970).

W innym miejscu podkreśla się, że.... „Skoro celem rekompensaty jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, to przesłanka negatywna, o której mowa w art. 21 ust. 2 ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych, na co wskazuje wykładnia funkcjonalna tego przepisu, zachodzi nie w każdym przypadku pobierania przez osobę ubiegającą się o rekompensatę, emerytury z FUS, a jedynie w przypadku pobierania emerytury przyznanej w obniżonym wieku emerytalnym np. na podstawie art. 46 w zw. z art. 32 lub 39 czy też art. 184 (uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 grudnia 2015 r., III AUa 1070/15, LEX nr 1979477).

Kierując poczynionymi ustaleniami, Sąd Okręgowy ocenił, że obie zaskarżone decyzje są prawidłowe i nie naruszają przepisów prawa.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołania E. P. jako bezzasadne.

/-/ SSO Tomasz Madej